

La millora de la qualitat de l'ocupació sobre l'economia: efectes sobre la massa salarial (I)

Direcció General d'Ocupació i Economia

RESUM

La millora dels convenis col·lectius signats en els darrers anys ha permès que les Illes Balears liderin la pujada salarial en el conjunt d'Espanya. Fruit d'aquests acords, els salaris dels treballadors de les Illes Balears se situaren en el quart trimestre de 2018 per damunt de la mitjana nacional, per primera vegada en la sèrie històrica de l'Enquesta trimestral de costos laborals.

En aquest estudi s'analitza l'efecte que ha tingut la lluita contra la precarietat laboral per explicar aquest fenomen de pujades salarials. En aquest sentit, l'estudi mostra que la creació neta d'ocupació, centrada en llocs de feina indefinits, durant el 2018 ha suposat un increment de la massa salarial agregada de 470 milions d'euros. Una anàlisi contrafactual de la millora de la qualitat de l'ocupació respecte de la situació existent el 2014 assenyalava que la massa salarial ha crescut el 2018 en 101 milions per sobre del que s'hauria produït amb el nivell de precarietat laboral existent el 2014.

1. INTRODUCCIÓ

Amb les dades publicades a l'Enquesta trimestral de costos laboral, realitzada per l'INE, per primera vegada en tota la sèrie històrica, els costos laborals totals dels treballadors de les Illes Balears superaren en el quart trimestre del 2018 la mitjana estatal. En concret, en aquest quart trimestre mentre el cost laboral total mensual mitjà d'un treballador espanyol se situà en 2.692,52€, en el cas d'un treballador balear se situà en 2.724,71€, és a dir, que el salari balear mitjà se situà un 1,2% per sobre de la mitjana estatal.

Com es pot veure en el quadre 1 adjunt, les Illes Balears són la comunitat on més pujaren els salaris durant el 2018 comparat amb l'any anterior, un 3,3%, quan la mitjana estatal fou d'un augment de l'1,0%. En altres paraules, durant el darrer any els salaris cresqueren més de 3 vegades més ràpid a les Illes Balears que en el conjunt espanyol.

A la vegada, si s'amplia el zoom als tres darrers anys (període 2015 a 2018), els creixements salarials de les Illes Balears també se situen entre els més alts de les comunitats autònomes: un 4,6% acumulat entre 2015 i 2018, davant el 0,8% del conjunt estatal.

Sigui com vulgui, aquests creixements importants contrasten encara més amb la caiguda nominal dels salaris en el període 2011 a 2015, quan aquests es reduïren en l'acumulat del període un -0,7% a les Illes Balears, una xifra superior a la caiguda del conjunt espanyol, que fou del -0,2%.

Taula 1. Taxes de creixement dels costos laborals per comunitats autònomes en el període 2011 a 2018

	2011-2015	2015-2018	2017-2018
Balears Illes	-0,7%	4,6%	3,3%
Euskadi	0,8%	2,0%	2,5%
Navarra	-1,0%	5,6%	2,1%
Catalunya	-1,6%	1,8%	2,0%
Canàries	1,5%	1,4%	1,6%
Cantàbria	-0,8%	5,7%	1,6%
Aragó	1,2%	-0,6%	1,5%
Madrid	4,2%	0,0%	1,3%
Castella Lleó	-1,8%	0,3%	1,3%
Galícia	-0,8%	3,0%	1,1%
Mitjana estatal	-0,2%	0,8%	1,0%
Astúries	-0,8%	4,6%	0,6%
Extremadura	-3,3%	-1,0%	0,4%
Múrcia	-2,9%	-0,7%	0,1%
Comunitat Valenciana	-2,9%	2,4%	-0,1%
La Rioja	0,7%	-2,4%	-0,7%
Andalusia	-2,0%	-2,9%	-0,8%
Castella la Manxa	-2,8%	1,7%	-0,9%

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

Una part molt important d'aquest major creixement dels salaris a les Illes Balears amb relació a la resta d'Espanya té a veure amb la singularitat dels convenis col·lectius sectorials signats. En particular, el camí encetat pel conveni de comerç, amb una pujada superior al 6,5% per a tres anys, signat el 2017, i al qual seguí especialment el nou conveni d'hoteleria, que suposà una pujada del 17% en quatre anys, implicaren un impuls molt fort dels salaris pactats. Un camí que després fou seguit per altres convenis, com el de neteja (12,25% en quatre anys) o del transport regular (10% en tres anys) i que s'ha vist reforçat el 2019 amb l'important augment del 22,3% del salari mínim interprofessional aprovat pel Govern central.

En aquest document s'analitza una segona via explicativa, complementària a l'anterior, que té a veure amb la lluita contra la precarietat laboral. En concret, com és sabut, les Illes Balears ha estat l'autonomia que més ocupació neta ha

creat en el període 2015 a 2019 (85.098 llocs nets d'ocupació més entre l'abril de 2015 i el 2019, un 20,2%). De fet, és de les poques comunitats que ja ha recuperat amb escreix el nivell d'ocupació existent abans de la crisi.

Però a més de l'intens ritme d'ocupació neta seguit, un altre element singular de les Illes Balears és la composició d'aquests nous llocs de feina creats. En concret, des del mes d'abril de 2018 en els darrers dotze mesos tota la creació neta d'ocupació és a llocs de feina amb contracte indefinit. En altres paraules, s'estan transformant llocs de feina temporals en indefinits i tots els llocs de feina nous són indefinits. Això està provocant que, per primera vegada, la taxa de temporalitat s'estigui reduint. En concret, la taxa de temporalitat ha minvat des del 33,6% d'abril de 2018 al 32,2% del mateix mes de 2019, la dada més baixa des del 2014¹, si bé, cal reconèixer que encara està allunyada dels estàndards europeus.

¹ La taxa de temporalitat s'ha calculat a partir de les dades d'afiliació al règim general de la TGSS.

2. IMPACTE DE LA MILLORA DE LA QUALITAT DE L'OCUPACIÓ

En aquest document es vol calcular l'efecte que la creació neta d'ocupació indefinida té sobre l'evolució dels salaris dels treballadors de les Illes Balears.

La taula 2 mostra com en el conjunt de 2018 es crearen 14.080 llocs de feina nets en comparació amb el 2017. D'aquests, els llocs de feina amb contracte indefinit augmentaren en 16.785, mentre que els llocs de feina amb contracte temporal es reduïren respecte d'un any abans en 2.705 persones.

Taula 2. Evolució dels treballadors del règim general a la TGSS segons el tipus de contracte a les Illes Balears, 2017 i 2018.

	2017	2018	Var. 2018/2017
Afiliats amb contracte indefinit	218.249	235.034	16.785
Afiliats amb contracte temporal	129.711	127.006	-2.705
Total	347.960	362.040	14.080

D'acord amb la darrera Enquesta d'estructura salarial de l'INE, el cost laboral per hora efectiva treballada és de 14,74€ en el cas d'un treballador amb contracte indefinit i, en canvi, és d'11,43€ en el cas que el contracte sigui temporal. És a dir, una hora d'un treballador temporal és 3,3 euros més barata que la d'un treballador indefinit, un 22,5% inferior.

Amb aquesta dada i tenint en compte la tipologia de llocs de feina creats a les Illes Balears durant el 2018 apuntada en el quadre 2, aleshores és possible fer una anàlisi de l'impacte de la reducció de la precarietat laboral assignable a la reducció de la taxa de temporalitat.

Per realitzar aquest exercici s'ha de dividir en dues etapes. En la primera, es calcula l'increment de massa salarial produïda per la creació d'ocupació el 2018. En una segona etapa, s'ha de fer un exercici contrafactual, consistent a simular l'increment de massa salarial que s'hauria produït en un escenari base sense la millora de la qualitat de l'ocupació esdevinguda el darrer any.

Primera etapa: d'acord a la informació de l'INE, un treballador amb contracte indefinit a temps complet tindria un cost laboral de 31.797€ incloent-hi les cotitzacions a la TGSS, etc. Per la seva banda, un treballador a temps complet amb contracte temporal tindria de mitjana un cost laboral total de 23.205€.² Per tant, tal i com mostra el quadre 3, la creació de 16.785 llocs nous de feina indefinits suposa un increment dels salaris pagats de 533.712.645 euros, als quals cal restar els llocs de feina temporals destruïts, que suposen una minva de la massa salarial total per valor de 62.769.525 €. Tot plegat, la creació d'ocupació neta esdevinguda el 2018 ha suposat un increment global de la massa salarial de 470.943.120€.

Segona etapa: per tal d'analitzar l'impacte de la reducció de la precarietat laboral és necessari fer un contrafactual comparant amb allò que hauria succeït sense un canvi en el patró de qualitat d'ocupació. Per tal de fer-ho així, hem comparat el tipus d'ocupació que es creava el darrer any complet de l'anterior legislatura, 2014, amb la produïda l'any 2018, en què la diferència es pot assignar a l'efecte de la lluita contra la precarietat laboral.

² Per aconseguir aquesta dada, s'han imputat les diferències entre llocs de feina indefinits/temporals disponibles en l'enquesta d'estructura salarial a la dada general de l'enquesta de costos trimestrals laborals, ambdues de l'INE.

Taula 3. Evolució de la massa salarial dels treballadors del règim general a la TGSS segons el tipus de contracte a les Illes Balears, 2017 i 2018.

	2017	2018	Var. 2018/2017
Massa salarial afiliats amb contracte indefinit	218.249 afiliats*31.797€	235.034 afiliats*31.797€	533.712.645 €
Massa salarial afiliats amb contracte temporal	129.711 afiliats*23.205€	127.006 afiliats*23.205€	-62.769.525 €
Massa salarial total	9.949.607.000 €	10.420.550.000 €	470.943.120 €

L'any 2014 es varen crear 9.518 llocs nets de feina respecte del 2013. D'aquests, 3.426 foren amb contracte indefinit i 6.097 amb contracte temporal. És a dir, un 36% foren indefinits i la resta, 64%, temporals. Si aplicam aquesta proporció al total de llocs nets creats el 2018, 14.080, aleshores s'haurien creat 5.065 llocs de feina indefinits i 9.015 de temporals. Com es

pot veure en la taula 4 columna [B], reproduir l'esquema de distribució del tipus de feina del 2014 a la situació de 2018 suposaria un increment de massa salarial de 370.244.880 euros, la qual és més de 101 milions inferior a l'efectivament assolida el 2018 mercè que els llocs de feina són de més qualitat.

Taula 4. Comparació dels increments de massa salarial produïts el 2018 i el contrafactual de 2014.

	Increment de la massa salarial produïda el 2018	Increment de la massa salarial de 2018 produïda si s'hagués mantingut el patró de 2014	Increment massa salarial per la reducció precariletat laboral
	[A]	[B]	[A-B]
Afiliats amb contracte indefinit IB	533.712.645 €	5.065 llocs indefinits*31.797 €=161.051.805 €	372.660.840 €
Afiliats amb contracte temporal IB	-62.769.525 €	9.015 llocs temporals*23.205 €=-209.193.075 €	-271.962.600 €
Total	470.943.120 €	370.244.880 €	100.698.240 €

3 CONCLUSIONS

Aquest estudi demostra que més enllà de la creació d'ocupació neta, també és important el tipus d'ocupació creada, ja que, entre d'altres dimensions, aquesta afecta els salaris percebuts. En el treball s'argumenta que l'avanç en la qualitat de l'ocupació (on hi ha importants diferències retributives entre els contractes indefinits i els temporals) ha permès que la massa salarial a la qual accedeixen els treballadors ha estat 101 milions d'euros superior en un sol any a la que haurien assolit si s'hagués mantingut el patró de qualitat de l'ocupació de 2014.

Val a dir que la literatura acadèmica mostra que la temporalitat té múltiples conseqüències. En aquest treball se n'ha analitzat l'efecte sobre els salaris. Tanmateix, també està ben fonamentat que les economies amb menors taxes de temporalitat presenten nivells de productivitat superiors, fins al punt de compensar, amb escreix, els majors costos laborals que suposen.

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ OCUPACIÓ I ECONOMIA